

Deres ref.

Vår ref.

Dato: 13. juni 2022

Innspill fra Røde Kors til Motorferdsellovutvalget

Redningstjenestens bruk av motorkjøretøy i utmark og verneområder og utfordringer med gjeldende regelverk

1. Bakgrunn

Røde Kors har beredskapsavtaler med 223 kommuner, og 43 000 frivillige bruker sin fritid på å bidra til beredskap og gode lokalsamfunn i hele landet. Hjelpekorpsets 6 000 frivillige er en sentral del av redningstjenesten og deltar på over 1 700 søk- og redningsaksjoner årlig. Den frivillige, lokale beredskapen er en viktig ressurs og støtteaktør for myndighetene ved pandemi, ekstremvær, ankomst av flyktninger, når noen går seg vill, eller når mennesker er i selvmordsfare.

Røde Kors er med i referansegruppen til motorferdsellovutvalget og er invitert inn for å legge fram sitt syn på redningstjenestens bruk av motorkjøretøy i utmark og verneområder og utfordringer med gjeldende regelverk. Røde Kors har i denne sammenheng innhentet innspill også fra de øvrige medlemsorganisasjonene i FORF (Frivillige Organisasjoners Redningsfaglige Forum).

Et veldig godt eksempel på viktigheten av gode forberedelser og øvelser utenfor oppmerkede løyper og stier fikk vi i oktober 2020. Birger Løvland målte som vanlig brekanten på Kolledalsbreen, men denne dagen skadet han beinet og klarte ikke komme seg ned ved egen hjelp. Det var mørkt, vått og dårlig sikt. Uten mobildekning var Birger Løvland nødt til å sende kona etter hjelp. Så var det bare å vente. To redningshelikoptre måtte avbryte forsøk på å finne Birger på grunn av de vanskelige forholdene. Regn, sterk vind og tett tåke gjorde det vanskelig å finne Birger. I tillegg befant Birger seg utenfor merket sti. Etter nesten fem timer alene på fjellet kunne Birger høre stemmene til hjelpekorpsset. Transporten ned var på bære, i gummiått og på ATV frem til ambulansen. Det var mørkt, glatt, bratt og tilnærmet null sikt.

For de fleste er det vanskelig å forestille seg vanskelighetsgraden ved å hente ned en person under slike forhold. Dette er et godt eksempel på hvorfor det er viktig at Røde Kors er forberedt på slike krevende situasjoner, og kan aksjonere raskt med godt kjente bakkemannskaper når redningshelikopter ikke når frem.

Norges Røde Kors

Post: Postboks 1 Grønland, 0133 Oslo
Besøk: Hausmanns gate 7, 0186 Oslo
Sentralbord: + 47 22 05 40 00

www.rodekors.no
post@redcross.no

Fakturering: EHF-format, 30 dager forfall og ansattreferanse
Organisasjonsnummer: 864 139 442
Bank: 8200 01 76318

Viktigheten av kjentmannskjøring i utmark og verneområder så vi også senest i mars i år da et amerikansk fly med fire amerikanske soldater styrtet i Beiarn kommune, under NATO-øvelsen Cold Respons.

Da denne hendelsen inntraff var det særdeles dårlig vær i området med snø og mye vind. Flyvraket lå i et bratt og meget ulendt skogsterreng innerst i dalen. Fordi den merkede ruten inn til øvelsesområdet var sterkt truet av snøskred og ikke kunne brukes, var det kun kjentmannsferdighetene til mannskapene som klart å guide politiet trygt fram til ulykkesstedet. Uten denne kjennskapen ville turen inn vært mye mer risikofylt for alle mannskapene samt at den ville tatt mye lengre tid.

2. Forventinger fra samfunnet

Det er en tydelig forventning og ønske om at frivillige organisasjoner skal bidra i redningsaksjoner i utmark og verneområder. Samtidig hindrer regelverket frivillige i å få nødvendig kjentmannskompetanse til å utføre aksjoner på en trygg måte. Både i [loven om motorferdsel](#) og i [retningslinjene gitt av departementet](#) går det fram at redningstjenesten kan bruke motorisert kjøretøy i både utmark og verneområder ved aksjoner. Utfordringen er at denne retten kun gjelder akutte aksjoner, og ikke trening eller øvelser i de samme områdene. Selv om retningslinjene fra Justisdepartementet er ment å gi gode føringer på nettopp de frivilliges mulighet til å trene, ligger mye opp til statsforvalter og grunneierne å regulere.

3. Hvordan regelverket fungerer

Røde kors opplever at hovedutfordringene med regelverket er at

- regelverket er vanskelig å forstå både for frivillige organisasjoner og lokale og nasjonale myndigheter,
- regelverket blir tolket ulikt på kryss av kommune- og fylkesgrenser og
- beredskapsmessige hensyn vektlegges ulikt fra sted til sted.

Et eksempel på hvor utfordrende det er å navigere i dette regelverket fikk vi da speidernes beredskapsgruppe i Sør-Vest ble anmeldt av Statens naturoppsyn for ulovlig kjøring med snøscooter. Speiderne hadde en øvingsplan som var utløpt på dato. Etter lang tids forsøk på å få kontakt med rette myndigheter for å få denne fornyet øvingsplanen, uten å få noe svar fra rett etat, fikk de allikevel tillatelse fra politistasjonssjefen til å øve – selv om øvingsplanen altså ikke var blitt oppdatert.

Speidere frikjent etter kjentmannstur

Bilde hentet fra NRK

Verken Statens naturoppsyn eller politiet har myndighet til å fatte vedtak om dispensasjon fra forbud i verneforskrifter, men eksemplet fra Speiderne viser at regelverket er krevende å forholde seg til for flere av aktørene. Denne myndigheten ligger etter naturmangfoldloven § 48 til "forvaltningsmyndigheten".

Røde Kors og de andre frivillige organisasjonene opplever at dette praktiseres svært forskjellig i forskjellige deler av landet. Vi opplever at enkelte steder vektlegges behovet for at frivillige organisasjoner i redningstjenesten får kjennskap gjennom mulighet til å øve høyt, mens andre steder tillegges dette liten vekt.

Norges Røde Kors

Post: Postboks 1 Grønland, 0133 Oslo
Besøk: Hausmanns gate 7, 0186 Oslo
Sentralbord: + 47 22 05 40 00

www.rodekors.no
post@redcross.no

Fakturering: EHF-format, 30 dager forfall og ansattreferanse
Organisasjonsnummer: 864 139 442
Bank: 8200 01 76318

I retningslinjer om redningstjenestens bruk av snøscooter i utmark og i verneområder, står det at «søknad om dispensasjon sendes kommunen, da det er kommunestyret som har myndighet til å gi slik dispensasjon. Eventuelt behov for motorkjøretøyer for å gjøre seg kjent, forutsettes at dekkes i samband med øvingskjøring, slik at dispensasjon for ren kjentmannskjøring som hovedregel ikke vil være nødvendig utenfor verneområder». Det er med andre ord opp til kommunestyrene å vurdere hvorvidt det skal tillates øvingskjøring i gitte områder. Dessverre ser vi at enkelte kommuner velger å ikke prioritere behovet for kjentmannskjøring. Røde Kors og de andre frivillige organisasjonene er svært opptatt av å ta hensyn til særlig sårbare naturområder og at øvingskjøring kun skal skje i den utstrekning som er nødvendig for å redde liv ved en redningsaksjon. Røde Kors etterlyser derfor en klargjøring av hvem som har det endelige ansvaret for godkjenning av øvingskjøring og kjentmannskjøring.

Pkt. 8 i retningslinjen viser til grunneiers rettigheter og samvirkeprinsippet.

Bruk av snøskuter også i utmark og verneområder er avgjørende for redningstjenesten – men retningslinjene og loven frir til samvittigheten til grunneiere, fremfor å være mer styrende. Vi opplever at grunneiere i dag sier nei, uten å ta det beredskapsmessige i betraktning. For eksempel opplever vi at en del fjellstyrer er svært restriktive med å gi denne tillatelsen. Paradoksalt reklamerer disse ofte i stort omfang for å få mest mulig publikum til sine områder og hytter, men lar ikke redningstjenestes settes i stand til å redde disse menneskene dersom det skulle gå galt. Vi mener at dette er et viktig punkt for utvalget å se på.

4. utfordringer i framtiden

- Økt risikovilje blant ulike brukere av naturen gir redningstjenesten mer krevende arbeidsforhold.

Det er en trend i samfunnet generelt at naturen blir brukt mer og mer. Både generell bruk av natur og villmark og spesielt «ekstremturisme» øker i popularitet. Turisme som toppturer, klatring og generell ferdsel i mer krevende områder har en klar oppgang. I tillegg vet vi at klimaendringene vil gi villere og mer uforutsigbart vær, og dermed mer krevende redningsaksjoner. Det økte aktivitetsnivået fører til en økt oppdragsmengde, noe som igjen krever at beredskapen hos de frivillige redningsorganisasjonene må økes.

Det er i all hovedsak de frivillige aktørene som har lokalkjente mannskaper. Mannskap må være godt forberedt og trent for å fylle sitt mandat som er å redde folk i nød. De frivillige i redningstjenesten må ha fleksibilitet i regelverket til å øve samt utføre forebyggende beredskapsarbeid som snødekkundersøkelser, isforhold og dekningsforhold.

5. Forbedringsforslag

En mulighet er å se til forsvaret og deres tillatelse til motorferdsel i utmark og vassdrag.

[Motorferdsellovens](#) §4 d. hjemler forsvarets rett til motorferdsel også i forbindelse med øvelser. Denne tillatelsen er videre enn den motorferdselen som etter §4 a. tillates for politi-, ambulanse- og redningstjeneste. Et forslag til forbedringen av dagens lovtekst er å innføre en tilsvarende tillatelse til motorferdsel i forbindelse med øvelser også for redningstjenesten.

En annen mulighet er å se på «nærhetsprinsippet». Kjennskap til aktuelle kjøreruter i lokalt terreng er essensielt for tryggheten til redningsmannskap og pasienter. En mulig forbedring kan være å snu ansvarsforholdet for slike turer. Eksempelvis kunne dette fungert på følgende måte:

- Staten ved politidistriktene kunne gis ansvaret for å planlegge og søke om gjennomføring av et visst antall årlige turer for lokale redningsaktører etter hvilke organisasjoner som er representert i deres område og behovet i det enkelte distrikt.
- Hovedredningssentralen kan følge opp denne praksisen gjennom sine tilsyn med de lokale redningssentralene. Manglende gjennomføring bør da føre til pålegg om gjennomføring.
- Statens naturoppsyn kan bli pålagt å lede gjennomføringen av disse turene og derigjennom å dele informasjon om alle aktuelle kjøreruter.
- Politiet inviterer så de lokale redningsaktørene til å delta på dette viktige skadeforebyggende arbeidet.

Norges Røde Kors

Post: Postboks 1 Grønland, 0133 Oslo
Besøk: Hausmanns gate 7, 0186 Oslo
Sentralbord: + 47 22 05 40 00

www.rodekors.no
post@redcross.no

Fakturering: EHF-format, 30 dager forfall og ansattreferanse
Organisasjonsnummer: 864 139 442
Bank: 8200 01 76318

Hensikten med dette forslaget er å illustrere hvordan ansvaret kan flyttes til det offentlige, og dermed avgi kapasitet hos frivillige mannskaper til terning og aksjoner. Da vil frivillige bruke mindre tid på byråkrati. Gjennom dette eksempelet ønsker vi å oppfordre utvalget til å vurdere hvordan regelverket og praksis kan utformes på en måte som vil bidra til bedre bruk av tid for alle involverte parter.

6. Konklusjon:

I 2021 gjennomførte Røde Kors over 1 700 redningsaksjoner på land (ca. 4 aksjoner daglig). Aksjonene handler om å finne og redde mennesker som har blitt skadd, mennesker med økt selvmordsfare eller mennesker som er blitt borte. De fleste av disse i utmark og/eller verneområder. Alle disse aksjonene ble løst uten skade på eget mannskap.

Det er helt avgjørende for sikkerheten til mannskapene i den frivillige redningstjenesten å ha mulighet til å trene på kunnskapen som behøves for å redde liv, og øve i de områdene der dette er naturlig og sannsynlig. Uten denne muligheten vil sikkerheten til egne mannskaper og sikkerheten til andre settes på spill.

Det er helt på det rene at redningstjenesten må lage gode øvingsplaner og at disse planene må være godt forankret med lokalt politidistrikt og grundig planlagt.

Ved eventuelle spørsmål er dere velkomne til å kontakte seniorrådgiver Håvard Danielsen på telefon 91 32 30 98 eller e-post havard.danielsen@redcross.no.

Vennlig hilsen

Camilla Fensbekk
Enhetsleder søk og redning
Avdeling nasjonale programmer og beredskap
Norges Røde Kors

Håvard Danielsen
Seniorrådgiver Søk og redning
Avdeling nasjonale programmer og beredskap
Norges Røde Kors

Norges Røde Kors

Post: Postboks 1 Grønland, 0133 Oslo
Besøk: Hausmanns gate 7, 0186 Oslo
Sentralbord: + 47 22 05 40 00

www.rodekors.no
post@redcross.no

Fakturering: EHF-format, 30 dager forfall og ansattreferanse
Organisasjonsnummer: 864 139 442
Bank: 8200 01 76318

